

Ребрик, М. А. Ієрархічна система внутрішніх лімітів валютного ризику банку [Текст] / М. А. Ребрик // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : зб. тез доп. VII Міжнародної науково - практичної конференції (24-25 травня 2012 р.) / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". – Суми, 2012. – Т. 2. – С. 159-162.

**М. А. Ребрик, канд. екон. наук,
Севастопольський інститут банківської справи
Української академії банківської справи НБУ**

ІЄРАРХІЧНА СИСТЕМА ВНУТРІШНІХ ЛІМІТІВ ВАЛЮТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

Систему внутрішніх лімітів валютного ризику банку (ВРБ), яка є ключовим елементом організації його ефективного контролю, доцільно розбудовувати на основі інтеграції гнучкої складової (лімітів наслідків реалізації ВРБ) та жорсткого буферу (Stress-лімітів експозиції до ВРБ) з метою забезпечення додаткового капітального резерву на випадок виключної, але ймовірної ескалації прямого та непрямого ВРБ.

Таким чином, доцільним є встановлення лімітів базової, виключної та критичної толерантності до ВРБ.

Контролювати дотримання базової толерантності до валютного ризику, тобто визначати межі прийнятеного ВРБ, доцільно за допомогою тривірневих лімітів, що одночасно обмежують величину кумулятивних реалізованих, нереалізованих та потенційно можливих збитків за окремою позицією або портфелем в іноземній валюті в цілому.

Обсяг кумулятивних реалізованих збитків у плановому періоді рекомендуємо обмежувати за допомогою використання реакційних stop-out лімітів. У випадку, якщо величина збитків (з урахуванням результатів застосування методів їх трансферту) досягає встановленого для даного виду валютних позицій ліміту, приймається рішення про заборону відкриття додаткових позицій відповідного виду.

Обсяг потенційних нереалізованих збитків за валютними позиціями, які викликані фактичними змінами валютних курсів, пропонуємо обмежувати за допомогою stop-loss лімітів. За досягнення визначеного розміру ліміту відбувається автоматичне закриття позиції, що дозволяє банку уникнути подальших втрат надходжень та економічного капіталу внаслідок збереження несприятливих тенденцій змін валютних курсів та бажання дилера "відігратися" у майбутньому на сприятливих змінах, які можуть і не відбутися.

На початку року ліміт stop-loss доцільно визначати як максимальне несприятливе відхилення обмінного курсу порівняно з курсом, за яким створено позицію. У подальшому, якщо станом на початок періоду корекції лімітів (наприклад, на перший робочий день кожного місяця) ринковий курс

валюти відповідної позиції більш привабливий для банку, ніж початковий, то при розрахунках ліміту stop-loss курс створення позиції замінюється поточним ринковим курсом.

Обсяг потенційно можливих збитків за валютними позиціями внаслідок неочікуваних змін валютних курсів, пропонуємо обмежувати за допомогою VaR, ETL, SRM та DRM-лімітів. У випадку, якщо рівень ВРБ за позицією, розрахований за допомогою відповідних методів стохастичного аналізу (визначення вартості під ризиком, очікуваних “хвостових” втрат, спектрального та деформаційного аналізу) досягає встановленого ліміту, відбувається автоматичне закриття позиції.

Ліміти наслідків реалізації ВРБ повинні динамічно переглядатися у відповідь на зміни факторів зовнішнього та внутрішнього середовища з метою адекватної адаптації до них.

Так, найбільш простим способом інтеграції stop-out, stop-loss та VaR (ETL, SRM, DRM)-лімітів є встановлення динамічних неревольверних лімітів ВРБ, розмір яких зменшується на розмір кумулятивних збитків і не поновлюється за рахунок акумуляції прибутків. Іншим варіантом є встановлення динамічних револьверних лімітів, розмір яких зменшується у процесі акумуляції збитків і поновлюється за рахунок акумуляції прибутків. При цьому поновлення простих револьверних лімітів ВРБ за рахунок отриманих прибутків відбувається у межах їх розмірів, що визначаються на початку року. З іншого боку, встановлення револьверних лімітів з розширенням передбачає можливість збільшення їх початкового розміру за рахунок накопичених курсових прибутків.

На нашу думку, початковий розмір річного ліміту доцільно розподілити пропорційно або з урахуванням фактору сезонності на місячні ліміти ВРБ. Місячний ліміт слід зробити фіксованим. За результатами місяця, відповідно до обраної методики встановлення динамічних лімітів (неревольверні, прості револьверні або револьверні з розширенням) пропонуємо переглядати обсяг ліміту на наступний місяць.

З огляду на неспроможність урахування за допомогою методів VaR, ETL, SRM та DRM-аналізу значних і катастрофічних втрат надходжень та капіталу банку внаслідок екстремальних подій, пропонуємо дотримуватися рівнів виключної та критичної толерантності шляхом встановлення Stress-лімітів експозиції до ВРБ.

Так, за результатами реверсійного стрес-тестування рекомендуємо визначати виключні, але ймовірні сценарії, що можуть завдати банку критичних та катастрофічних втрат його надходжень та капіталу. Виходячи з цього, з урахуванням прогнозованих змін валютних курсів у плановому періоді, розраховуються граничні обсяги валютних позицій, що потенційно можуть призвести до зазначених втрат.

Таким чином, за допомогою Stress-лімітів доцільно обмежувати абсолютні та відносні розміри, а також строки існуючих та потенційних

валютних позицій банку, з урахуванням специфіки прояву факторів ВРБ на середньо- та довгостроковому часових горизонтах.

Виходячи з того, що моделі стрес-тестування вимагають наявності значних обсягів емпіричних даних і досить складні у використанні, Stress-ліміти не можуть часто переглядатися у відповідь на динамічні зміни внутрішнього та зовнішнього середовища й залишаються фіксованими до моменту проведення повторного стрес-тестування.

Підкреслимо, що банку доцільно забезпечити вищий пріоритет та жорсткість Stress-лімітів шляхом заборони їх перевищення навіть у випадку, коли ліміти наслідків реалізації ВРБ дозволяють додаткове нарощення експозиції до нього.